

РОЗДІЛ IV

Регіональна економіка та економіка природокористування

УДК 364.3 (477.82)

Андрій Колосок – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Наталія Коленда – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Соціальний захист населення регіону як шлях до забезпечення його соціальної безпеки

У статті досліджено тенденції соціального захисту населення Волинської області. Проаналізовано програму житлових субсидій, виплату державної соціальної допомоги, санаторно-курортне оздоровлення, пільгове забезпечення, заборгованість із виплати заробітної плати та її рівень, соціальний захист населення в цілому і його особливих категорій: інвалідів, внутрішньопереміщених та демобілізованих осіб, учасників антитерористичної операції, Революції Гідності й членів їхніх сімей. Оцінено діяльність будинків-інтернатів, територіальних центрів соціального обслуговування, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді тощо. Згруповано основні показники соціального розвитку регіону, визначено їх динаміку. Виокремлено основні проблеми та пріоритети соціального захисту населення, обґрунтовано їх вплив на рівень соціальної безпеки регіону й держави загалом.

Ключові слова: соціальний захист, соціальна безпека, органи соціального захисту, соціальна допомога, соціальне забезпечення.

Постановка наукової проблеми та її значення. Соціальний захист населення стає пріоритетним напрямом державної політики через його масове зубожіння, спричинене військовими діями, високим темпом інфляції, різким зростанням вартості комунальних послуг і низьким рівнем заробітної плати. Ефективність витрачених у цьому напрямі коштів впливає не лише на благополуччя середньостатистичної сім'ї, а й на стан соціальної безпеки від нано- до регіонального та загальнодержавного рівня.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Розв'язанням проблем соціального захисту населення займалися І. М. Гринчишина [1], Д. А. Ковалевич [2], І. М. Михайловська [3], Т. І. Павлюк [4] й ін. Безпосередньо соціальну безпеку та її складники досліджували В. К. Антошкін [5], О. П. Коваль [6], Р. П. Підлипна [7] й ін. Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць у цій сфері, проблеми соціального захисту населення потребують подальшого вивчення. Зокрема, залишаються недостатньо розробленими теоретико-методологічні питання та практичні рекомендації щодо формування й регулювання системи соціального захисту в контексті її впливу на безпеку держави.

Мета й завдання статті. Мета дослідження – аналіз тенденцій соціального захисту населення Волинської області, виявлення проблем та їх впливу на рівень соціальної безпеки населення й держави загалом.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У 2016 р. пріоритетними напрямками соціального захисту населення у Волинській області були надання соціальних допомог та житлових субсидій, забезпечення пільгами й компенсаціями, розв'язання соціально-побутових проблем соціально вразливих категорій населення. Зокрема, уперше здійснено виплату грошової допомоги особам, які отримали під час Революції Гідності легкі та середньої тяжкості

ушкодження, і призначено компенсації на придбання житла для сімей загиблих й інвалідів I–II груп із числа учасників АТО. За даними Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, котрі мають право на пільги, станом на 01.01.2017 р. на обліку в органах соцзахисту населення перебуває 7602 учасники антитерористичної операції, яким установлено статус учасників бойових дій. Як не прикро, але Волинь понесла непоправні втрати – кількість військових, які загинули під час проведення АТО, становить 181 особу [8]. Із метою соціального захисту зазначеної категорії пільговиків протягом 2015–2016 рр. в області діяла регіональна програма підтримки демобілізованих та членів їхніх сімей. Згідно із заходами програми для надання матеріальної допомоги учасникам антитерористичної операції, котрі опинились у складних життєвих обставинах, надано допомогу 276 учасникам АТО і їхнім сім'ям на загальну суму 426,5 тис. грн.

Задля донесення інформації до учасників антитерористичної операції щодо права на одержання соціальних виплат, надання пільг та переваг при департаменті соціального захисту створено обласний мобільний офіс.

Протягом 2016 р. оздоровлено 357 учасників АТО, у тому числі 316 учасників бойових дій і 40 інвалідів. Разом із санаторно-курортним оздоровленням учасники антитерористичної операції мали можливість одержати послуги з психологічної реабілітації. Таким правом скористалися 202 особи [9].

Відповідно до бюджетної програми «Заходи з соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції» протягом 2016 р. професійно адаптовано 203 учасники АТО, на що спрямовано 896,9 тис. грн.

Упродовж 2016 р. в області проведено заходи з дотримання соціальних гарантій у частині збереження робочого місця, середнього заробітку за мобілізованими працівниками, поновлення демобілізованих військовослужбовців на закріплених за ними робочих місцях, їх працевлаштування або незайнятості.

Отже, загальна сума виплат учасникам Революції Гідності та членам їхніх сімей у 2016 р. становить понад 1,6 млн грн (1683,5 тис. грн).

Здійснювався соціальний захист внутрішньопереміщених осіб. Так, упродовж 2014–2016 рр. в область прибуло 2925 родин вимушених переселенців, до складу яких входить 5156 осіб. Для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, грошову адресну допомогу отримали 5,2 тис. осіб. Сума грошової адресної допомоги внутрішньопереміщеним особам у 2016 р., що надійшла з державного бюджету, склала 13,6 млн грн.

Упродовж 2016 р. забезпечено нарахування пільг з оплати житлово-комунальних послуг понад 120 тис. пільговиків на суму 201,9 млн грн, що на 57 млн грн більше, порівняно з 2015 р.

Протягом січня-грудня 2016 р. з державного бюджету для виплати допомог сім'ям із дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам із дитинства, дітям-інвалідам, тимчасової державної допомоги дітям та щомісячної грошової допомоги особам, які проживають разом з інвалідами I чи II групи внаслідок психічного розладу, в область надійшло 1885,01 млн грн. Зокрема, на виплату державної:

- соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям спрямовано 627 млн грн;
- допомоги сім'ям із дітьми – 917 млн грн, щомісячної грошової допомоги особам, які проживають разом з інвалідами I чи II групи внаслідок психічного розладу, – 55 млн грн;
- соціальної допомоги інвалідам із дитинства та дітям-інвалідам – 286 млн грн [10].

У 2016 р. призначено житлову субсидію на 227,6 тис. домогосподарств, із них у містах – 95,7 тис. (42 %), у сільській місцевості – 131,8 тис.

Серед районів найбільш питома вага таких домогосподарств у Ратнівському (13,9 тис.), Луцькому (13,6 тис.) та Ківерцівському (12,0 тис.) районах.

Щодо готівкової субсидії, то за її призначенням на придбання твердого палива й скрапленого газу у 2016 р. звернулося 43,5 тис. волинських родини (у 2015 р. – 39,0 тис.), що на 10 % більше, порівняно з попереднім періодом [8]. Призначено готівкову субсидію 42,0 тис. сім'ям (97 % від загальної кількості звернень), сума призначених субсидій склала 93,1 млн грн.

У грудні 2016 р. програмою житлових субсидій охоплено 216,6 тис. домогосподарств (це 63,9 % від загальної їх кількості по області).

Із початку 2016 р. для оздоровлення ветеранів та інвалідів централізовано одержано 660 путівок. За рахунок цього оздоровлено 335 ветеранів війни та 325 інвалідів (у тому числі із супровідниками).

Крім того, управліннями соціального захисту населення закуплено 460 путівок для інвалідів загального захворювання та з дитинства і 25 путівок для супроводжуючих осіб на загальну суму 5191,4 тис. грн.

На обліку в області перебуває 138 626 громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, у тому числі 3681 є такими, інвалідність котрих пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи. У 2016 р. за програмою «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» із Державного бюджету України області передбачено 153 млн грн, із них 52 млн грн – на компенсаційні виплати [10].

У 2016 р. з обласного бюджету місцевим на пільгове медичне обслуговування постраждалих громадян виділено 7812,7 тис. грн. Управліннями соціального захисту здійснено понад 9300 відшкодувань за придбані ліки за пільговими рецептами та проведено зубопротезування. Середній розмір виплати на одного громадянина за ліки становив 794,7 грн, зубопротезування – 1188,1 грн. Найбільші суми відшкодування на одну особу переважають у радіоактивно забруднених районах і становлять у Камінь-Каширському районі 9449,0 грн, Любешівському – 14904,0 грн, Маневицькому – 24467,0 грн, а також у м. Луцьку – 7722,0 тис. грн.

В області на обліку на забезпечення спецавтотранспортом перебуває 2153 особи з інвалідністю. Упродовж 2016 р. 52 інвалідам надано дозвіл на перереєстрацію автомобілів, термін експлуатації яких – понад 10 років, та 21 автомобіль знято з обліку. Забезпечено 12 осіб з інвалідністю легковими автомобілями, що надійшли як гуманітарна допомога [9]. Протягом 2016 р. компенсацію на бензин, ремонт і технічне обслуговування виплачено 792 одержувачам на суму 193,9 тис. грн, грошову компенсацію на транспортне обслуговування – 1742 особам з інвалідністю на суму 570,8 тис. грн.

У 2016 р. в області продовжувалася робота щодо вирішення питань реабілітації інвалідів. Станом на 01.01.2017 р. на обліку в органах соціального захисту населення області для отримання технічних та інших засобів реабілітації перебувають 13 442 інваліди, а також дітей-інвалідів й інших окремих категорій населення. У 2016 р. видано 511 технічних засобів реабілітації (128 дітям-інвалідам), із них 102 крісла колісні (56 дітям-інвалідам).

Через Луцький протезно-ортопедичний цех виділено 1286 одиниць протезно-ортопедичних виробів, із них дітям-інвалідам – 189, 1412 пар ортопедичного взуття, у т. ч. 754 – дітям-інвалідам.

Станом на 01.01.2017 р. в складі територіальних центрів соціального обслуговування було 75 відділень, 30 – із них відділення соціальної допомоги вдома, 17 – стаціонарного догляду для постійного проживання, 13 – організації надання адресної натуральної та грошової допомоги, два – відділення соціально-психологічної допомоги, одне – соціально-психологічних послуг, одне – соціально-медичної профілактики, одне – денного перебування, два – відділення соціально-інноваційних і соціально-побутових послуг, п'ять – окремих структурних підрозділів Університету 3 віку.

В області виконується державна програма підтримки сім'ї. На її реалізацію у 2016 р. з обласного бюджету виділено 643,5 тис. грн, із них 563,5 тис. – на утримання та функціонування центру соціально-психологічної допомоги; 80 тис. – на забезпечення проведення заходів щодо попередження насильства в сім'ї, торгівлі людьми та проведення новорічно-різдвяних свят для дітей соціально вразливих категорій.

У 2016 р. активно реалізовувалася Державна цільова соціальна програма протидії торгівлі людьми на період до 2020 р. Проведено чотири засідання Волинської обласної координаційної ради з питань протидії торгівлі людьми, 15 інформаційних заходів, чотири телефіри. За результатами активізації роботи надано статус потерпілого від торгівлі людьми шести особам.

Актуальною залишається робота з людьми, які вчинили насильство в сім'ї. Однак в області відчутний брак заходів із проведення корекційних програм. Лише в чотирьох районах (Любешівський, Іваничівський, Камінь-Каширський, Маневицький) та двох містах (Луцьк, Нововолинськ) забезпечено їх реалізацію. Усього направлено 273 особи, із яких 107 виконали такі програми.

Основним завданням, яке виконують центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, є робота з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах. Для надання всебічної й адресної допомоги проблемним родинам ведеться облік таких сімей. Протягом 2016 р. надійшло повідомлень від суб'єктів соціальної роботи та виявлено спеціалістами центрів 14 063 сім'ї. Під час відвідування зазначених родин визначено їхні потреби й узято на облік центрів соціальних служб 1715 сімей (у них – 3699 дітей), 11 326 родинам, які не в змозі самостійно розв'язати проблеми та потребують

постійної підтримки, соціальної допомоги, надавався комплекс соціальних послуг. Завдяки діяльності фахівців, подолано кризову ситуацію в 324 сім'ях, а мінімізовано – у 400.

Згідно із завданнями, визначеними Національною стратегією профілактики соціального сирітства на період до 2020 р., у 2016 р. районними, міськими центрами охоплено соціальними послугами 165 зазначених сімей (у них виховується 363 дитини), у яких батьки (особи, які їх замінюють) не виконують належним чином свої обов'язки стосовно дитини. За результатами роботи у 151 сім'ї діти (572 дитини) залишились у родині або були повернуті до державних закладів.

На виконання Національної стратегії профілактики соціального сирітства на період до 2020 р. для формування усвідомленого рішення щодо сімейного виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, обласним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводяться навчання-тренінги для потенційних кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, опікуни й піклувальники. Так, протягом 2016 р. проведено вісім курсів, у яких узяли участь дві сім'ї та 99 осіб. В області нараховується 86 прийомних сімей, у яких виховується 167 прийомних дітей і 22 ДБСТ (143 вихованці).

Щодо організації роботи із сім'ями, які постраждали від насильства чи жорстокого поводження, а також родинами, у яких існує загроза жорстокого поводження з дітьми, зокрема вчинення над ними насильства, то у 2016 р. надійшло 492 повідомлення щодо цього питання. Під час безпосереднього відвідування цих сімей факти виявлення складних життєвих обставин підтвердились у 119 родин. Указані сім'ї поставлено на облік центрів, із ними проводиться відповідна робота. Також спеціалісти центрів працювали із 40 дітьми, які постраждали від жорстокого поводження.

Соціальною роботою в області охоплено 225 осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 18 до 23 років. У 2016 р. працівниками центрів області охоплено 1039 сімей, члени яких перебувають у конфлікті із законом [8].

Питання виплати заборгованості із заробітної плати працівникам підприємств, установ й організацій усіх форм власності та дотримання мінімальних гарантій в оплаті праці, незважаючи на складний для держави час, також не може бути зміщене на задній план. Організовано й проведено 11 засідань обласної тимчасової комісії з питань забезпечення своєчасності виплати заробітної плати (грошового забезпечення), пенсій, стипендій та інших соціальних виплат. Активізація роботи комісій із питань погашення заборгованості у 2016 р. забезпечила зменшення боргу перед працівникам підприємств, установ й організацій на суму 11,5 млн грн. Однак, незважаючи на проведену роботу, повністю ліквідувати заборгованість із виплати заробітної плати так і не вдалося. Станом на 1 січня 2017 р. загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати в області становила 4438,3 тис. грн, що майже втричі менше, порівняно з 1 січнем 2016 р.

В області забезпечено дотримання законодавства з питань оплати праці та мінімальних гарантій, створено міжвідомчу робочу групу щодо вжиття додаткових заходів, спрямованих на підвищення рівня оплати праці.

Середньомісячна заробітна плата штатних працівників області, за статичними даними, у січні-листопаді 2016 р. становила 3947 грн (в Україні – відповідно, 5070 грн). За рівнем середньої заробітної плати Волинь випередила Житомирську, Кіровоградську, Тернопільську, Херсонську, Хмельницьку, Чернівецьку та Чернігівську області.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, аналізуючи ситуацію щодо соціального захисту населення у 2014–2016 рр., можна відзначити чітку тенденцію до збільшення кількості контингенту, яке його потребує, як на загальнодержавному рівні, так і у Волинській області зокрема.

Зауважимо, що певний вплив на соціальний захист населення у 2015–2016 рр. здійснили ліквідація, реорганізація силових структур та державних органів, що позначилися на питаннях попередження насильства в сім'ї, контролю над опікунством дітей-сиріт, ефективності використання бюджетних коштів тощо, які не були опрацьовані й охоплені належним чином.

Ключовим чинником впливу на рівень соціальної безпеки в регіоні залишається програма житлових субсидій, оскільки нею охоплено 63,9 % домогосподарств Волинської області. Проте навіть за такого високого відсотка субсидію на оплату комунальних послуг отримали не всі, хто її потребував. Це спричинено юридичними й бюрократичними процедурами, які вимагають офіційного працевлашту-

вання, перебування на обліку в Державній фіскальній службі України, відсутності покупок понад 50 тис. грн, тощо.

Зокрема, незважаючи на здійснені урядом заходи, досі значна частина населення працює нелегально, отримуючи мінімальні доходи. А під час нарахування субсидій їм обчислюють дохід у розмірі двох мінімальних зарплат, тобто 6400 грн. Така сума середнього доходу не дає можливості отримувати субсидію, хоча реальна фінансова ситуація свідчить про протилежне. Запроваджені високі штрафи за нелегальне працевлаштування та за недопуск на перевірку інспекторів із праці повинні з часом виправити цю ситуацію. Проте перевірити всіх неможливо, та й у працедавців існує безліч схем з ухилення від оформлення працівника. Не варто забувати й про корупційний складник цього питання.

Також проблеми щодо оформлення субсидій виникають у домогосподарств, де члени сімей працюють за кордоном або приписані в одному місці, а фактично мешкають в іншому. За таких обставин формуються ситуації, коли держава змушує повертати надані домогосподарствам субсидії, а оскільки це значні суми за тривалий період часу, то виникають конфлікти, що спричиняють підвищення соціальної напруги.

Потрібно відзначити, що субсидія надається лише на певну площу або на певну кількість енергоносіїв, а за їх надлишок домогосподарство повинно сплачувати повну вартість наданих послуг, що не є об'єктивним, оскільки старі будинки неможливо отопити двомастами кубів газу, навіть провівши всі можливі заходи з енергозбереження. Також не витримують критики соціальні нормативи щодо субсидування площі квартир, оскільки це повертає наше суспільство в часи зведення «хрущовських» будівель.

Отже, із державного та місцевих бюджетів витрачаються величезні кошти на здійснення соціального захисту населення. Проте ця соціальна політика не є ефективною, оскільки не охоплює всіх тих, хто потребує захисту, та змушує працююче населення звертатися за державною допомогою. Аби не допустити збільшення соціальної напруги й забезпечити належний рівень соціальної безпеки, потрібно плановірно підвищувати рівень мінімальної заробітної плати, тим самим зменшуючи контингент отримувачів соціальних субсидій і допомог; перевести всі наявні пільги в готівкову форму; удосконалити, консолідувати й забезпечити інтегрованість усіх реєстрів соціально вразливих верств населення, аби забезпечити спрощену процедуру отримання соціальних гарантій і прив'язати їх до конкретної особи.

Також за умов децентралізації державної влади виникає потреба в організації ефективного процесу поетапної передачі об'єднаним територіальним громадам повноважень у сфері соціального захисту населення. Під час реформування надзвичайно важливо зберегти наявний рівень соціального захисту та не допустити скорочення обсягів соціальних послуг, що надавалися місцевим громадам до адміністративних змін.

Особливу увагу потрібно звернути на збереження комплексності соціального захисту, аби в умовах децентралізації влади й створення об'єднаних територіальних громад не залишилися поза увагою окремі його складники. Зокрема, варто розуміти, що, знімаючи соціальну допомогу з однієї вразливої верстви населення, ми автоматично погіршуємо умови існування інших категорій, що пов'язані в єдине ціле. Ключовим фактором виступає джерело фінансування соціальної допомоги чи послуги, оскільки місцеві бюджети громад різні за своїми розмірами та можливостями. Тому потрібно забезпечити паритетність і баланс у фінансуванні соціального захисту між державним, обласним та місцевими бюджетами.

Джерела та література

1. Гринчишин І. М. Трансформація механізмів фінансування соціального захисту в умовах адміністративно-територіальної реформи України / І. М. Гринчишин, І. З. Сторонянська, А. Прокопюк // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – № 5. – С. 277–282.
2. Ковалевич Д. А. Соціальний захист населення як складова соціальної політики держави / Д. А. Ковалевич // Вісник Чернівецького торгівельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2013. – № 2. – С. 258–263.
3. Михайловська І. М. Система соціального захисту населення в Україні: сутність, основні складові та напрямки вдосконалення / І. М. Михайловська, О. В. Неліпович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 6. – С. 255–260.
4. Павлюк Т. І. Соціальний захист населення в Україні / Т. І. Павлюк // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – №1 (56). – С. 113–122.

5. Антошкін В. К. Сутність соціально-економічної безпеки регіонів та її зв'язок з національною безпекою держави / В. К. Антошкін // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 3 (27). – С. 17–23.
6. Коваль О. П. Соціальна безпека: сутність та вимір / О. П. Коваль. – Київ : Нац. ін-т стратегічних дослідж., 2016. – 34 с.
7. Підлипна Р. П. Теоретико-методологічні основи соціальної безпеки / Р. П. Підлипна // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2015. – № 45. – С. 97–100.
8. Гобод О. М. Матеріали колегії ДСЗН Волинської ОДА. – Луцьк : ДСЗН, 2017. – 28 с.
9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Соціально-економічне становище області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>

References

1. Hrynchyshyn, I. M., Storonianska, I. Z., Prokopiuk, A. (2016). Transformatsiia mekhanizmiv finansuvannia sotsialnoho zakhystu v umovakh administratyvno-terytorialnoi reformy Ukrainy [Transformation mechanisms of social protection financing under local government reform of Ukraine]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 5, 277–282 [in Ukrainian].
2. Kovalevych, D. A. (2013). Sotsialnyi zakhyst naselennia yak skladova sotsialnoi polityky derzhavy [Social protection as part of social policy]. *Visnyk Chernivetskoho torhivno-ekonomichnoho instytutu – Bulletin of Chernivtsi Trade and Economics Institute*, 2, 258–263 [in Ukrainian].
3. Mykhailovska I. M., Nelipovych, O. V. (2011) Systema sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini: sutnist, osnovni skladovi ta napriamky vdoskonalennia [The system of social protection in Ukraine: essence, basic components and areas for improvement]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Herald of Khmelnytskyi national university*, 6, 255–260 [in Ukrainian].
4. Pavluk, T. I. (2012). Sotsialnyi zakhyst naselennia v Ukraini [Social defense of population is in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU – Proceedings of VNAU*, 56, 113–122 [in Ukrainian].
5. Antoshkin, V. K. (2014). Sutnist sotsialno-ekonomichnoi bezpeky rehioniv ta yii zv'iazok z natsionalnoiu bezpekoiu derzhavy [The essence of the socio-economic security of regions and its relation to national security]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu – Bulletin Berdyansk University of Management and Business*, 27, 17–23 [in Ukrainian].
6. Koval, O. P. (2016) Sotsialna bezpeka: sutnist ta vymir [Social security: the nature and dimension]. *Kiev: National Institute for Strategic Studies* [in Ukrainian].
7. Pidlypna, R. P. (2015). Teoretyko-metodolohichni osnovy sotsialnoi bezpeky [Theoretical and methodological foundations of social security]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu – Scientific bulletin of uzhhorod university*, 45, 97–100 [in Ukrainian].
8. Hobod, O. M. (2017). Materialy kolehii DSZN Volynskoi ODA [Materials College DSZN Volyn Regional State Administration]. *Lutsk: DSZN* [in Ukrainian].
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine] (2017). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 21 March 2017) [in Ukrainian].
10. Sotsialno-ekonomichne stanovyshche oblasti [The socio-economic situation of the region] (2017). Retrieved from <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua> (Accessed 20 March 2017) [in Ukrainian].

Андрей Колосок, Наталья Коленда. Социальная защита населения региона как путь обеспечения его социальной безопасности. Социальная защита населения становится приоритетным направлением государственной политики через его массовое обнищание, вызванное военными действиями, высоким темпом инфляции, резким ростом стоимости коммунальных услуг и низким уровнем заработной платы. Эффективность потраченных в этом направлении средств влияет не только на благополучие среднестатистической семьи, но и на состояние социальной безопасности от нано- до регионального и общегосударственного уровня. Поэтому *целью статьи* является анализ тенденций социальной защиты населения Волынской области, определение проблем и их влияния на уровень социальной безопасности населения и государства в целом. *Методология исследования* основана на общенаучных методах обобщения, индукции и дедукции, теоретического и статистического анализа, а также системного подхода.

В статье исследованы тенденции социальной защиты населения Волынской области. Проанализированы программа жилищных субсидий, выплата государственной социальной помощи, санаторно-курортное оздоровление, льготное обеспечение, задолженность из выплаты заработной платы и ее уровень, социальная защита населения в целом и его особенных категорий. Оценивается деятельность домов-интернатов, территориальных центров социального обслуживания, центров социальных служб для семьи, детей и молодежи.

Определяется, что из государственного и местных бюджетов тратятся огромные средства на осуществление социальной защиты населения. Однако данная социальная политика не является эффективной, так как не охватывает всех тех, кто нуждается в защите и заставляет работающее население обращаться за государственной помощью. Чтобы не допустить увеличения социальной напряженности, и обеспечить надлежащий уровень

соціальної безпеки, необхідно планомерно підвищувати рівень мінімальної зарплатної плати, тем самым зменшуючи контингент отримувачів соціальних субсидій і допоміг; перевести всі наявні пільги в наявну форму; удосконалити, консолідувати і забезпечити інтероперабельність всіх реєстрів соціально вразливих шарів населення, щоб забезпечити упрощену процедуру отримання соціальних гарантій і прив'язати їх до конкретного особи.

Визначені основні проблеми і пріоритети соціальної захисту населення, обґрунтовано їх вплив на рівень соціальної безпеки регіону і держави в цілому, що має практичну значимість і може бути використано органами державної влади, місцевого самоврядування і соціальної захисту для побудови ефективної соціальної політики.

Ключевые слова: соціальна захист, соціальна безпека, органи соціальної захисту, соціальна допомога, соціальне забезпечення.

Andriy Kolosok, Nataliia Kolenda. The Social Protection of the Population of the Region as a Way to Ensure its Social Security. Social protection of the population becomes a priority of the state policy due to its mass impoverishment, caused by military actions, high inflation rate, sharp increase the cost of communal services and low wages. The efficiency of spent of the money in this direction affects not only the well-being of the average family, but also the state of social security from the nano to the regional and national levels. Therefore, *the purpose of the article* is to analyze the trends of social protection of the population of the Volyn region, identify problems and their impact on the level of social security of the population and the state as a whole. The *methodology* of the research is based on general scientific methods of generalization, induction and deduction, theoretical and statistical analysis, as well as a systematic approach.

The article investigated the trends of social protection of Volyn region. The program of housing subsidies, payment of state social assistance, sanatorium-and-spa treatment, preferential support, arrears of wages and its level, social protection of the population as a whole and its specific categories were analyzed. The social work of orphanages, regional social service centers, centers of social services for families, children, and youth, and so on was valued.

It is determined that from the state and local budgets huge funds are spent on social protection of the population. However, this social policy is not effective, as it does not cover all those who need protection, and forces the working population to seek state assistance. In order not to allow an increase the social tensions, and to ensure an adequate level of social security, it is necessary to: systematically raise the level of minimum wages, thereby reducing the contingent of recipients of social subsidies and allowances; transfer all available benefits in cash form; improve, consolidate and ensure interoperability of all registers of socially vulnerable populations in order to provide a simplified procedure for obtaining social guarantees and attach them to a specific person.

The main challenges and priorities of social protection were selected and also their influence was based on the social security of the region and of the state as a whole. It has practical significance and can be used by public authorities, local self-government and social protection to build effective social policies.

Key words: social protection, social security, social protection agencies, social assistance, social security.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2017 р.

УДК 332.053.2

Костянтин Павлов – кандидат економічних наук, доцент, докторант Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Критерії пристосування факторів попиту та пропозиції на регіональних ринках житлової нерухомості

У статті розглянуто категорії попиту та пропозиції на регіональних ринках житлової нерухомості, з'ясовано поведінку покупця й продавця на ринку під дією різних чинників; окреслено альтернативні стратегії будівельних підприємств; на основі зміни суб'єктної пропозиції доведено, що на регіональних ринках житлової нерухомості відбувається хаотичне ціноутворення, яке не завжди піддається законам попиту та пропозиції, проте зазнає впливу нецінових чинників; проаналізовано фактори впливу на попит за трьома видами нерухомості (житлової, підприємницької, складської).

Ключові слова: регіональні ринки нерухомості, девелопери, коефіцієнт еластичності попиту, коефіцієнт еластичності пропозиції, первинний ринок нерухомості, вторинний ринок нерухомості.

© Павлов К., 2017